СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXI. Число 56. Джерзи Сити, Н. Дж., четвер, 8. марта, 1923. VOL. XXXI. No. 56. Jersey City, N. J., Thursday, March 8, 1923. THREE CENTS

ПРЕЗИДЕНТ ВЗИВАЄ ЗЕЛІЗНИЦІ ДО ПОЛАГОДИ СТРАЙКУ

ВАШИНГТОН, 6. марта. — У відповідь на просьбу від Стівена Е. Конора, секретаря союза юнїй варстатових зелізничих робітників стейту Ню Джерзі, переслати йому свою фотографію, президент Гардинг, сповняючи його просьбу залучив листа, котрий він дозволив подати до публичного відома, а в котрім він висказує свій жаль, що велике число зелізниць ще й досі не полагодило своїх непорозумінь зі своїми варстатовими робітниками.

Заяву президента Гардинга взяли за натиск уряду на зелізничі підприємства полагодити зелізничі страйки.

Після обрахунку президента коло 40 процент (себто 4 десяті части) всіх робітників, занятих в зелізничих варстатах Злучених Держав, находиться через страйк без роботи.

АМНЕСТИЙНІ ПИКЕТИ ВІДКЛИКУЮТЬСЯ ДО ГАРДИНГА, ЯК ВІН ЇДЕ НА ВАКАЦІЇ

ВАШИНГТОН, 6. марта. — Як президент Гардинг виїздив на вакації до Фльориди, на дворець на його відпроваджали вийшли жіночі пикети, котрі від довшого вже часу стояли перед Білим Домом, агітуючи своїми таблицями за випущенням політичних проступників з американських тюрем.

Пикета, котра прийшла на зелізницю, несла таблицю з написом, що в хвилі, як президент їде на ферії, в американській тюрмі помирають люди, які не зробили нїчого другого крім того, що чесно висказали свої погляди на війну.

З ПЛЕТНИЧОГО СТРАЙКУ

НЮ ЙОРК, 6. марта. — Страйк робітників та робітниць, занятих виплітанням виробів, котрий треває вже 6 днів, починає зближатися до кінця. Нині звернуло до роботи коло 300 робітників, занятих в 15 фабриках, примусивши підприємців приняти робітничі домагання, а нині вечером до юнії прийшли представники других 75 підприємств, наймаючих разом коло 2,000 робітників, заявляючи охоту на полагодження страйку.

РОЗБИТТЄ В КОМІСІЇ ДЛЯ УСТАНОВЛЕННЯ ТАРИФИ

ВАШИНГТОН, 6. марта. — Федеральна тарифова комісія, яка після послїдного тарифового закона має широкі права щодо установлення тарифи на заграничні товари, станула на мертвій точці через незгоду межи членами щодо висоти податку, так що її члени наконець постановили розібрати лишень ті питання, в котрих вони якось-тако годяться.

ЛЕДОВІ ПОЛЯ ЗАГРОЖУЮТЬ МОРЕПЛАВБІ

БОСТОН, Месечузетс, 6. марта. — Пароход „Сінеста", що находиться тепер на Атлянтійськім Океанї, розіслав на всі сторони осторогу перед небезпекою для мореплавби, яка грозить від величезних ледових піль, що тягнуться на десятки миль почерез середину Океану. Капітан „Сінести" радить всім кораблям опливати поля, завертаючи далеко на полудне.

ЗЕЛІЗНИЧА РАДА ЗА ПЛАТНИМИ ФЕРІЯМИ

ШИКАГО, 6. марта. — Зелізнича Робітнича Рада Злучених Держав видала приказ зелізниції „Ню Йорк, Ню Гейвен енд Гартфорд", щоби вона признала канцелярийним урядникам та робітникам, ладуючим тягарі, право на платні вакації та право до заплати за час недуги.

Серед зелізничих робітників се рішення викликало надію, що такі самі припорученя видасть Зелізнича Рада також другим зелізничим підприємствам.

КОНФЕРЕНЦІЯ ДЛЯ ЗАРЯДУ ФАРМЕРСЬКИХ КРЕДИТІВ

ВАШИНГТОН, 6. марта. — Завтра має почати ся тут конференція директорів федеральних земельних банків та федеральної ради для фармерських позичок, щоби постановити, в який спосіб треба заряджувати позичками, ухваленими для американських фармерів послїдним конгресом.

КОНФЕРЕНЦІЯ ДЛЯ „ЗНЕСЕННЯ ЗАМІШАННЯ У ВОЗДУСІ"

ВАШИНГТОН, 6. марта. — Департамент (міністерство) торговлі розіслало запрошення на конференцію в справі радіових стацій. Конференція почнеться у Вашингтонї дня 20. марта, а цїллю її буде покінчити з безладним розсиланнєм всяких вісток, концертів, відчитів і т. п. при помочи бездротного телефону.

В запрошеннях на конференцію каже департамент торговлі, що рік тому назад було таких радіових стацій до розсилання всего 60, тоді як тепер є їх вже 581. Одержуючих стацій, себто приладів для відбирання розісланих бездротним телеграфом депеш, є в Злучених Державах коло пів третя мілїона. З того виходить таке заміщання у воздусі, що воно становить поважну перешкоду в дальшім розвою бездротного телефону.

ХОЧУТЬ ПРИВЕРНУТИ СТРАЙКУЮЧИМ ПОЛІЦАЯМ РОБОТУ

БОСТОН, Месечузетс, 6. марта. — Кількох членів стейтової легіслятури задуме внести проект закона, щоби приняти назад на службу бувших бостонських полісменів, котрих відправлено за те, що вони вийшли на страйк.

СВАРКА МЕЖИ „БУТЛЕГЕРАМИ" ДОВЕЛА ДО ВБИЙСТВА

У вівторок рано перед склеп з жіночою одежею Джана Пекорі в Ню Йорку задержався гарний автомобіль, а з нього вистугив середних літ мужчина, поговорив з властителем кілька хвилин, а опісля, вже їдучи до авта, вимірив з револьвера до властителя крамниці, вертаючого вже до крамниці, та вистрілив до нього чотири рази. Поцілений Пекорі впав на землю та помер за кілька хвилин. Поліція найшла його вже нежийним, як держав в руці 170 долярів, котрі, видно, мав намір дати свому вбийникови. — Поліція каже на основі свого слідства, що тлом вбийства була сварка межи торговцями „муншайну".

ДОЗБИРАЙМО ФОНД

Негайної Допомоги Рідному Краєви до суми $30,000!

Вже не богато бракує. Всі громади як подбають як слід, то в недалекому часі збірка буде довершена і перевершена.

Українські громади і товариства:—

Допильнуйте сього, найважнїйшого тепер діла, аби скоро американські Українці могли повідомити рідний край, що і сим разом поміч для його боротьби увінчалась успіхом!

НЕБУВАЛА ГОРЯЧКА

Кільканайцять днів тому відставлено до шпиталю в Ескана̀ба, Мишиґен, якусь дівчину, Евелін Лайонс на імя. Дівчина хорувала на запалення почеревини. Зараз по відставленю її до шпиталя вона задивувала немало лікарів небувало високою горячкою: ординуючий лікар ствердив, що вона має до 114 степенів горячки. Не довіряючи своїм очам, (бо людина дуже рідко може видержати горячку 106 степенів) він пізвав других лікарів, щоби ствердили сей небувалий случай. На його просьбу до шпиталю прийшло 5 других лікарів, але кождий з них ствердив, що дівчина справді має таку горячку, яку записував термометер шпитального лікаря. Опісля вже він самий лічив дівчину, і переконався, що дівчина мала таку горячку через 10 днів за рядом. Деколи вона навіть мала більшу горячку, але термометер лікаря не міг її занотувати.

НЕ ХОЧУТЬ ПРОПОРЦІОНАЛЬНИХ ВИБОРЦІВ В КАНАДІ

Парлямент в Оттаві відкинув внесення прогресивного посла Гуда з Бренту, щоби створити один або більше округів, в яких вибиралосьби більше чим одного посла, аби в таких округах випробувати пропорціональну репрезентацію. При голосованню ліберальні посли поділились. Деякі голосували за внесеним, інші — проти. Проти внесення голосував також один прогресивний посол, Мекбрайд з Бр. Коломбії.

Комісію, що має розглядати проект редистрибуції, по більшено на внесення премієра Кінга з 15 на 19 членів.

826 САМОЧИННИХ РОЗСТРІЛІВ В РОСІЇ

Призначена ВЦІК-ом комісія по обслїдуванню самовільних виконань винесених трибуналами смертних присудів, коли засуджені внесли подання про улаксавлення або про оминуту присудів, встановила, що самочинними розпорядженями Державного політичного управління за 1922 рік було приведено у виконання 826 смертних присудів, з яких 519 припадає на засуджених по політичних справах. Прибільшення влади агентів державного політичного управління в більшості випадків сталось в провінції і 37 випадків передчасного розстріля припадає на Москву і Петербург. Комісією потягнено до відповідальности за прибільшення влади 24 вищих агентів і начальників провінціяльних державних політичних відділів.

В УСІХ СПРАВАХ „ОБЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ"

проситься відноситися не до поодиноких урядників, але до секретаря організації на адресу: „Obyednannye", 136 So. Fourth Street, Philadelphia, Pa.

ЦИГАНКА АЗА В ФІЛЯДЕЛЬФІЇ

Трупа Д. Медова, котра грає стало в Ню Йорку в Укр. Нар. Домі на 6-ій вулиці, приїздить на один вечір, перший раз сего року до Філядельфії, у вівторок 13-го марта. Трупа відограє знамениту штуку „Циганка Аза". Ролю Циганки Ази грає знаменита Р. Соловієва, котра до сего часу здобула собі в Америці добру славу і має дуже богато прихильних патріотів, як то кажуть на театральній мові. Циганка Аза недавно відограна трупою Медова в У. Н. Домі мала надзвичайний поспіх. — Дядько Микита.

НЕВЯДОМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИМ ГЕРОЄМ ЕНДЕКІВ (ВШЕХПОЛЯКІВ)

Перші вісти про вбивство през. Нарутовича викликали були таке загальне обурення, що ендецька преса не посміла підписатися під вчинком Невядомського. Одностайно відреклась убийника, лайчи його божевільним та ісинуючи йому мотиви особистої пімсти. Згодом одначе ендецька преса почала змінювати фронт. Оказалися статті про особу Невядомського й дуже точні звіти з його промов на суді. Тепер — після виконання засуду на Невядомськім, — ендики вже цілком сміло признаються до нього. Відбуваються заупокійні богослуження за душу Невядомського в костолах прибраних чорним кіром, на яких є присутні навіть — приватні школи. „Після скінчення молитов заговорили з грудей тисячної юрби слова молитви-присяги: „Не ржуцім земі сконд наш руд", — так описує „Слово польске" набоженство в львівській катедрі. „Замість квітів на гріб Невядомского" збираються фонди ним. на будову дому „Розвою" ім. Невядомського, на стипендії ім. Невядомського в роді відомого фонду Нобля і т. д. Замітне, що жертводавці не подають своїх повних назвиск; є це анонімна апотеоза, до якої поки-що ніхто не має відваги отверто признатись. Кілька великих балів найбільш дестингованого товариства Варшави перервано в ночі 30. м. ст. січня, в яку відбулась мала екзекуція. Засідання міської ради у Варшаві, в день виконання присуду, відкликано. І т. д. і т. д.

ЛЯХИ ЗАБИРАЮТЬ НАСИЛЬНО ДІМ СОЙМУ У ЛЬВОВІ

Освітна комісія польського сойму признала соймовий будинок у Львові на власність польського університету. За признанням голосували: „Хієна". Визволене. П. П. С. і Н. П. Р.

Від імени українського Парляментарного клюбу нос. Козубський зголосив права Українців на соймовий будинок у Львові.

Проти віддання цього будинку польському університетови промовляв теж представник Жидів Левін.

Людовець Павловський заявив, що варшавський сойм не має права розпоряджатись будинком, збудованим з фондів автономічного податку, плаченого не лише Поляками але й Українцями. Промовець жадав щоб соймовий будинок перейшов на власність того спільного автономічного органу для трох „воєвудств" східно-галицьких, якого створення передбачує проект, недавно внесений у цій справі до сойму людовцями. Міністер освіти Мікуловський. Поморський заявився за признанням соймового будинку польському університетови, бо міністерство готове створити окремий український університет, але з української сторони ще ніхто не зголосився в цій справі.

КРАСІН ПРО ВІДНОШЕННЯ ДО ЗАКОРДОННОГО КАПІТАЛУ

Московська совєтська преса передає зміст промови, виголошеної Красіном перед відїздом з Італії на банкеті, який був виданий на його честь представниками італійської великої промисловости. Між иншим Красін сказав: „Становище російської промисловости під теперішню хвилю треба визнати критичним і для її порятунку треба притягнути закордонний капітал. В попередні роки совітська влада хотіла утворити в совітській Росії упривілейоване становище для англійського капіталу. Проте тепер з огляду на зміну англійської політики що до совітської Росії і перш за все з огляду на англійську політику на Близькому Сході не може бути й мови про таке упривілейоване становище англійського капіталу. Ми потребуємо перш за все кредиту закордонних банків, який би дозволив нам замазати взаємини з закордонними фірмами. Нам потрібні також кредити для фінансування нашої великої промисловости. Ми стоїмо за те, щоб закордонний капітал взяв безпосередню участь в налагодженні російської промисловости".

АЛІЯНТСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ АМБАСАДОРІВ В ПАРИЖІ МАЄ НЕБАРОМ ВИРІШИТИ ДЕРЖАВНЕ СТАНОВИЩЕ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ

ЛОНДОН, 5. марта. — В тутешніх політичних кругах оповідають, що небаром заноситься, що знову нафта вплине на вирішення одної частини Европи, яку оставила без остаточного вирішення аліянтська мирова конференція в Парижі.

У сій справі вмотані глибоко інтереси американські й англійські.

Аліянти вкінці постановили згодитись на остаточне вирішення справи Східної Галичини й европейські держави нагло дуже сею справою заінтересувались.

Британські власники копалень нафти дуже занепокоїлись торговельними договорами Франції й Італії з Польщею, в яких вона їм признала важні нафтові концесії.

Злучені Держави не брали участи в спорі через свого представника в аліянтській Конференції Амбасадорів в Парижі, Майрона Т. Геррика, але тут звісно, що бувший американський державний секретар, Бейнбридж Колбі, заступає сильну американську нафтову групу, котра дуже інтересується остаточним державним становищем Східної Галичини.

Тут запевняють, що Колбі має небаром прибути до Европи і постаратись о послухання перед Конференцією Амбасадорів, котрій поручено вирішення галицького питання. Деякі з його приятелів в Лондонї запевняють, що він виступить яко оборонець малих народів і їх права самим постановляти про свою долю, а при сьому і нафтових концесій для американської нафтової групи.

ЗАПИТ У СПРАВІ ЛЯЦЬКОЇ НАСИЛЬНОЇ РЕКРУТАЦІЇ У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ В ІТАЛІЙСЬКОМУ ПАРЛЯМЕНТІ

РИМ, 13. лютого. — Посол Прунотто поставив в італійському парляменті до правительства слідуючий запит у справі польської примусової рекрутації у Східній Галичині:

Запитую отсим міністра закордонних справ, чому аліянтські держави не інтервеніюють у справі польської примусової рекрутації горожан Східної Галичини, яка перемінилась в нечуване польовання на людий і недавно викликала криваві бої, яка є насміхом над мировим договором і найпростійшими людськими правами.

ЛЯХИ УВЯЗНИЛИ В ТЕРНОПОЛІ 56 УКРАЇНСЬКИХ ХЛОПЦІВ У ЗВЯЗИ ЗІ СВОЄЮ НАСИЛЬНОЮ РЕКРУТАЦІЄЮ

ЛЬВІВ, 14. лютого. — Тутешний український дневник „Громадський Вістник" оголошує поіменну лісту 56 Українців, головно студентів університету й учительської семинарії, котрих ляцька окупаційна влада увязнила у звязи з насильною рекрутацією до ляцького війська у Східній Галичині.

Всіх увязнених поміщено в тернопільській тюрмі.

НІМЕЦЬКИЙ ПРЕМІЄР КАЖЕ, ЩО НІМЕЧЧИНА ПЕРЕД ФРАНЦІЄЮ НЕ УСТУПИТЬ

БЕРЛІН, 6. марта. — Нині виголосив в німецькому парляменті канцлер Куно промову у справі наїзду Франції на Порурє. Він заявив, що наїзд Франції приніс їй невдачу. Німеччина, казав він, мусить видержати й не уступити, а побідить напевно. Коли б пізнїйше прийшло до переговорів з Францією, то Німеччина говорила би з нею як рівноправна сторона.

Вкінці він осудив французькі розбої в Рурщині.

Його промову приняла німецька публика переважно з вдоволенням.

ФРАНЦІЯ ХОЧЕ ПОКИНУТИ ВЕЛИКУ БРИТАНІЮ

ПАРИЖ, 6. марта. — Французькі урядові мають пляни окремого мирового договору з Німеччиною, в якому Англія не брала би участи.

Вони хотіли-б, щоби Франція удержалась і надалі на нападених німецьких землях, але притім поробила би Німеччині інші уступки. Се, кажуть, довело би до тривкого мира в Західній Европі.

ТУРКИ ВІДКИНУЛИ ЛОЗАНСЬКИЙ МИРОВИЙ ДОГОВІР

ЛОНДОН, 6. марта. — Турецьке національне зібрання (парлямент) в Ангорі (в Малій Азії) відкинуло аліянтський мировий договір з Лозани, але рівночасно поручило свому правительству далі працювати для мира з аліянтами.

ЗАКРІПЛЕННЄ ІРЛЯНДСЬКОЇ ВЛАДИ

ДАБЛИН, столиця Ірляндії, 5. марта. — В тутешніх урядових кругах заявляють, що ірляндське правительство вже укріпилось і здобуло силу та поважаннє, а непокірні республиканські повстанці вже розбили свої сили, які вже нині на вичерпанню. З уваги на те заповідають, що Ірляндія небаром побачить повну побіду свого правительства над повстанцями.

ВИМИРАЮЧА МОСКВА

МОСКВА, 5. марта. — Смертність в Москві торік знову перевисшила число уроджень.

Тут померло торік 41,167, а вродилось тільки 35,166.

Большевицькі урядові кажуть, що найбільша смертність була серед збігців, які прибули до Москви.

ЕГИПТЯНИ КИДАЮТЬ БОМБИ В БРИТАНСЬКИХ ЖОВНІРІВ

ЛОНДОН, 5. марта. — З Каіро, в Египті, доносять, що там Египтяни кинули бомби біля британської головної військової кватири і на площі, де були британські жовніри. Бомби будькому не ушкодили, але на площі ранили кількох жовнірів.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1888 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

В ЧІМ НАЙБІЛЬША НЕБЕЗПЕКА ДЛЯ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ?

Польському кольонізаційному плянови, який переводиться в життє від початку польської окупації у Східній Галичині в 1919 р., протягом перших двох літ удалось поділити 160,000 акрів, себто одну четвертину цілого земельного припасу Східної Галичини, поміж кольоністів спроваджених з глибини Польщі. Коли взяти під увагу, що 1) густість населення у Східній Галичині досягала в 1910 р. 248 осіб на квадратовий кільометр; 2) що 79.8 процент корінних хліборобів — згідно з офіціяльними датами з 1902 року — не було всилі удержати сееб на своїх малих обістях, а 502,000 селянських родин було залежних від поділу лятифундій для їх самого лише істновання; 3) що в Галичині нема ні промислу ні торговлі, які були би всилі підтримати пів міліона голодних землі українських родин, тоді побачимо, що наслідки польського кольонізаційного пляну є страшні і небезпечні для українського народу в Галичині.

Значить ЗЕМЛЯ, рідна земля, ся підстава істновання народу є в небезпеці. Гроза грабунку землі се небезпека загибелі українського народу.

І справа землі передівсім наказує Українцям ніколи не відступити ані на волос від оборони самостійности Галичини. Бо лише в самостійній Галичині у злуці з Киевом оборонимо рідну землю.

ВІДНОВЛЮВАННЄ ЦАРСЬКО-ФРАНЦУСЬКОЇ УГОДИ?

Визначний французький політик Андре Тардіє виступив недавно зі заявою, що французький уряд думає вислати до Москви комісію не лишень економічну, але й політичну. Каже сей політик, стоячий близько провідних французьких політиків, що хоча уряд і заперечить сю вістку, мимо сього вона є правдивою.

Так і треба її справді брати. Французькі політики, котрі не глядають за ніякими засадами, а лишень за зростом своєї сили, мають досить причин старатися о зближенне до Росії. Хоча вони нині добре свідомі того, що покищо на европейській суші нема ніякої сили, якаб їм дорівняла, всеж таки вони не перечисляються, що за кілька літ ціла ситуація може виглядати зовсім інакше. І Франція сама, і Франція зі всіми своїми льокаями: Румунією, Польщею та Югославією, нині необмежена диктаторка в Европі, за пару літ може опинитися в положенню слабшого проти обєднаної сили Німеччини та Московщини. З тої причини практична французька політика зміряє до відорвання Московщини від Німеччини та до відновлення московсько-французької угоди, яка в минувшині вже раз причинилася до побиття Німеччини Францією.

З московського знов боку слідно, що відновленне московсько-французької угоди не конче булоби проти московських бажань. Наслідники царя так само практичні політики, які стремлять до всего, що збільшає їх силу. Як самодержавний цар не стидався робити союз з републиканською Францією, так і московські псевдо-комуністи не мають нічого проти союза з французькою буржуазією, коли лишень тим чином вдалося їм позбавити Польщу щирої французької допомоги. Поки се не станеться, ослаблена внутрішною розрухою Московщина буде проти Польщі подзвенькувати шаблею, але на війну відай не рішиться.

ЛЯХИ БОЯТЬСЯ ВІДПОЛЬЩЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ МІСТ.

Варшавська вшехпольська агзета „Ржечпосполіта" у виданню з 31. січня с. р. пише так.

Спілка звісних вже віддавна „вархолів", б. посол Будзиновський, о. Куницький, свіжо спечений Українець Преторіюс і кількох інших мало звісних опанували чисто станове товариство „Міщанське Братство" і наміряють утворити з нього нову політичну організацію, якої цілию є відбудованне України через українське міщанство по містах і місточках. Недавно відбулась довірочна нарада Організаційного Комітету того Братства при участи відпоручників з Тернополя, Перемишля, Станиславова, Дрогобича, Камінки Струмилової, Левандівки, Клепарова, Знесіння і Замарстинова. На тій нараді на внесенне д-ра Біляка ухвалено ряд резолюцій, дотикаючих нової організації. Нова організація вже у своїм зародку станула на непримиримім становищі супроти евентуального польсько-українського порозуміння, а нагінка її проти д-ра Бачинського за його мнимо угодові тенденції вказує, якою дорогою поведуть її п. Будзиновський і тов. Особливу увагу треба звернути на охоту втягнути до тої акції міщанство Волині і Холмщини. По переведенню організаційних праць плянується скликанне до Львова конґресу міщан з усіх земель, названих ними Західною Україною.

Не диво, що ляхи бояться відпольщення українських міст, бо дотепер тамошній напливовий польський і польщений жидівський елемент був підставою їх політичної влади на українських землях. Але зі зростом української свідомости та економічного добробуту Українці випруть напливовий польський елемент і повалять його політичну силу.

Вже досить Українці зазнали від польського елементу по містах, котрий помагав Польщі напасти на Східну Галичину. На будуче сього не сміє бути.

МІЖ ДВОХ ОГНІВ.

Французько-німецький конфлікт і Польща. — Париж поливає, а Берлін сушить. — Східногалицький атут. — Смертельна небезпека — і паперовий меч.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

Критичне положенне, яке утворилось в Европі по обсадженню Порурья Французами, не могло не відгукнутись у Варшаві. Відгук вийшов аж занадто сильний, так що тонкі ніжки, на яких тримається польська держава, ледве-ледве під ним не підломилися.

Ще перед тим, як Франція відважилась на свій останній рішучий крок, французький посол у Варшаві „дискретно" запитав польський уряд, чи візьме Польща участь у задуманій акції. Властиво, то було навіть не запитанне, а „дружня порада": ми вибираємось в похід — отже будьте й ви напоготові. При чисто васальнім становищі Польщі супроти Франції тут, звичайно, нічого більше не лишалось одповісти, як: „слухам, пане!"...

В якій формі мала виявитись участь Польщі в новій французькій афері? Очевидно, що насамперед в охороні східної границі, щоб перешкодити евентуальному зєднанню совітської Росії з Німеччиною. Далі Польща мала-б дати своїх гірничих робітників для Поруря на случай неминучого конфлікту з німецькими робітниками. Нарешті Польща могла-б стати Франції у пригоді ріжними дрібними послугами.

Хоч Франція має змогу просто приказувати Польщі, а не просити її, проте „для певности" польському вихованкови було пообіцяно й деякі „ласощі" за добру поведінку. Першою обіцянкою була — нова позичка. Другою — **полагодженне східно галицької справи в бажанім для Польщі дусі.**

Нема нічого тайного, що не стало-б явним. Так і ці таємниці позалаштункових франко-польських пертрактацій виявились тепер з повною відвертістю. У Варшаві, Берліні, Парижі й Москві про ці „таємниці" тепер цвірінькають усі горобці на всіх стрихах.

Настав і момент обсадження Поруря Францією. У перших днях обидва головні противники не звертали уваги на те, що діється у Варшаві, бо обидва були заняті безпосередно один другим. Тому Варшава могла в тих перших днях накричатися й набрязчати шаблею до схочу. Вона це й зробила без найменшого почуття міри, віддавшись цілковито на волю свого розгнузданого темпераменту.

Та „недовго Бартек воював". По перших горячих днях настав період упертої й затяжної позиційної війни у Порурю, й тут обидва головні противники пильнійше приглянулись до варшавських настроїв. Приглянулись — і під тими поглядами варшавська войовничість завяла, не встигши розцвісти.

Франція почала натискати, щоб Польща більш активно виступила. А тимчасом з Москви приїхав до Варшави німецький посол при совітськім уряді ґр. Брокдорф Ранцау. Побув він у Варшаві пару днів, зорієнтувався у місцевих настроях, дав декому дещо зрозуміти й поїхав з німецьким послом у Варшаві Раутером до Берліну. Треба мати на увазі, що дорога з Москви до Берліну лежить зовсім не через Варшаву, а через Ригу, й цею останньою дорогою ґрц Брокдорф поїхав назад до Москви. Але очевидно, що він мав полагодити у Варшаві деякі дуже пильні справи, коли не побоявся такого далекого обїзду.

Отох обидва німецькі дипльомати виїхали з Варшави до Берліну, й по їх одїзді настрій у польських політичних кругах круто змінився. Не чути стало крику й брязчання шаблею, а зате почулись тверезі й розважні голоси, що Польщі не треба вязатись ні в які авантури, що їй найбільше треба дбати про добрі відносини зі своїми „найблизчими сусідами" й т. д. Лише це все настало трохи запізно, й свій вийовничий запал, проявлений у перших днях рурської акції, Польща таки мусіла тяжко відпокутувати.

Сталось це при допомозі деяких хитрих махинацій на берлінській, ґданській і варшавській біржах. Цікава річ: у перших найбільш критичних днях французького походу на Порурє німецька марка трималась досить твердо. Лише потім, коли боротьба за Порурє вступила в нову й здавалося прихильнійшу для Німеччини фазу, німецька марка почала раптово й катастрофічно падати. Доляр дійшов до 20, потім до 30, потім до 40 і нарешті навіть до 50 тисяч нім. марок. Здавалося, що німецькій марці прийшов „капут".

Ляхи страшенно тішились цим спадком. Радісно вони писали: „польська марка вже зрівнялася з німецькою!", „польська марка вже перегнала німецьку!"... Потіха це була цілком неслушна, бо хоч німецька марка й наздогнала польську, але потягнула й останнню за собою в прирву. Так що, коли доляр у Німеччині був дійшов до 50 тис. марок, то за кілька днів він дійшов також у Польщі до цеї самої висоти.

Тут почалось щось незрозуміле й для Польщі дуже прикре. З тою самою раптовістю, як почався спадок німецької марки, так несподівано почався й відворотний процес. Доляр, який щойно коштував у Берліні коло 50 тис. марок, спустився на 40, потім на 30, а нарешті й на 20 тисяч, а в остніх днях навіть низче. А в Польщі як доляр забрався на висоту 50 тис. марок, так він там і донині залишився.

Це була для Польщі дуже сувора, але заслужена наука. Берлін показав Варшаві, що курс німецької марки залежить од самих Німців, але курс [illegible]ської марки — не від Поляків, а знов таки від Німців. Німецька марка привела польську до прирви, сама повернула назад, а польську там і покинула. Так сумно скінчилася польська радість з приводу того, що „польська марка зрівнялася з німецькою"...

Париж виступив на поміч. Через польську пресу пішли потішаючі звістки, що Франція дає Польщі нову позичку в 400 міліонів франків. Проте польська марка не поправляється, бо Париж поливає цю кволу рослину, а Берлін сушить. А руйнувати все лекше, ніж будувати. Та й мало сили має Франція, щоб будувати, бо власні її грошеві справи стоять досить кепсько.

Так Польща зі своїми смертельно хорими фінансами опинилась між двох огнів. Так саме між двох огнів вона опинилася з другою смертельною недугою на своїм державнім тілі: зі справою Східної Галичини.

Як було зазначено вгорі, Франція н апочатку рурської акції була пообіцяла Польщі за її поміч полагодженнє східно-галицької справи на її користь. Чи мала вона право давати цю обіцянку й чи могла-б вона її додержати — на цім тут не залежиться. Досить того, що як Німеччина звела на нівець фінансову французьку обіцянку, так звела на нівець східногалицьку обіцянку друга польська сусіда — совітська Росія.

Не може бути сумніву, що червона Москва протягує свої лапи до Східної Галичини не в інтересах нашого краю, а в своїх власних інтересах. Совітській Росії залежить не на тім, щоб визволити Сх. Галичину, а на тім, щоб завести й там „комуністичний рай" на зразок вже запровадженого на совітській Україні. Для большевиків Сх. Галичина є ворітьми, крізь які може пійти поширенне „світового пожару" на Захід. Коротко кажучи, це для них не субєкт, а обєкт, не предмет, а підмет.

Однак, з тих чи инших міркувань, а большевики не спускають свого пильного ока зі Східної Галичини. У данім випадку вони також поспішили перехрестити польсько-французькі позалаштункові умови рішучим виступом. Була це заява заступника „наркоміндела" Литвинова, що ревакуація горожан Східної Галичини з Московщини до Польщі мусить бути спинена, бо Сх. Галичина до Польщі не належить. Рівночасно поведено на совітській Україні енергійну агітацію на тему: „Східна Галичина". І нарешті до цього всього ще прийшов факт відїзду до Москви представників східногалицького уряду Брайтера і Коссака з якоюсь „таємничою місією" від през. Евг. Петрушевича.

Про цю „таємничу місію", як і про большевицькі заміри що до Сх. Галичини, можна бути тої чи иншої думки, але одно треба признати: збіговиско всіх цих фактів переконало Варшаву, що „полагодити" справу Сх. Галичини поза спиною цілого світу, лише шляхом довірочних переговорів з Францією, ніяк не дасться. І даремно славнозвісний Домбскі, автор ризького миру, старався оноді робити добру міну при злій грі, заявляючи в соймі, що „справа Сх. Галичини має бути вже в найблизчих днях остаточно розглянута радою амбасадорів (?) і натурально (!) на користь Польщі". Сумніваємося, чи сам Домбскі вірив власним словам, а що сойм йому не повірив — це видно з резиґнаційних відгуків польської преси.

Щоб хоч трохи вратувати прикру ситуацію, сойм ухвалив резолюцію того самого Домбского про конечність негайного затвердження східних границь Польщі. Легко сказати: конечність. А як примусити великі держави зробити те, що Польща вважає для себе конечним?

На кождий випадок обидві французькі обіцянки наразі не принесли Польщі нічого, крім великих прикростей. Фінансову „направу" перехрестив Берлін, а державно-територіяльну „направу" перехрестила Москва. А Париж тимчасом натискає все більше!

Велика кріза, під знаком якої опинилась Европа під нинішню хвилю, отже відбилась поки що найтяжче на Польщі. У боротьбі великих европейських чинників вона опинилась як між молотом і кувадлом. Кождий удар, звернений нібито в цілком иншу сторону, падає на її безборонну й дурну голову. Кому-кому, виходить, а куцому достається!

Берлін, 19. лютого.

Радянин.

Клим Поліщук.

ВІДРОДЖЕННЯ.

З лона муки
Вийшли згуки,
Співи радости й чудес, —
Розкувались наші руки,
Рідний край повстав, воскрес.

Ще червоні
Крови ґрони
Сяють в страдницьких вінках,
Та дріжать царські корони,
Що зміцнилися в віках.

В ясні далі
Підуть жалі,
Згине брязкіт ланцюгів,
Хоч проклята злобність сталі
Творить пекло з наших днів.

Десь у полі
На роздолі
Бог Ваал справляє баль, —
Нищить, трощить нашу волю
І в туманах сіє жаль.

Чорні ґноти
Без утоми
Скрізь шаліють... і ревуть
Ще останні буреломи,
Хоч ясніє в пітьмі путь.

Та не згине,
А з руїни
В час оплаканих негод,
За одвічну честь Вкраїни
Встане Велетень-Народ!...

UKRAINIAN CHORUS GIVES MUSICAL TREAT

A fair sized audience, which made up in spontaneous enthusiasm what it lacked in numbers, attended the concert given in Kalurah temple last night by the Ukrainian National Chorus. Ensemble singing of the kind rendered by this chorus has rarely, if ever, been heard in Binghamton. The hearty applause at the conclusion of every number on the program was a revelation to those music lovers of the city who habitually attend affairs of this kind. The foreign colony of Binghamton was well represented in the audience which also included a large group from the city's vocal and instrumental talent.

The members of the chorus, dressed in the brilliantly colored and artistically designed national costumes of their country, were an attraction in themselves and a delight to the eye. Their excellent rendition of the wide range of selections on the program under the able and finished leadership of their director, Professor Alexander Koshetz, who composed several of the numbers sung last night, left nothing to be desired. Repeated and insistent demands for encores were appreciatively acknowledged and brought response in the form of additional selections which proved the wonderful versatility of the chorus. The power and volume of tone produced by these singers, at times approaching the sonorous and beautiful strains of a pipe organ, proved an agreeable surprise to their auditors whose delight seemed almost unbounded.

It was a concert thoroughly pleasing and entertaining and the return of these artists to Binghamton at some future time will be anticipated with delight by music lovers of this city.

(The Binghamton Press, Feb. 27, 1923)

ДЕ БУДЕ УКРАЇНСЬКИЙ ХОР В МАРТІ

9th Allentown, Pa., Lyric Theatre
11th Fall River, Mass., Matinee, Empire Theatre
12th Boston, Mass, Symphony Hall
13th Bridgeport, Conn., Pack Theatre

У СПРАВІ АРЕШТІВ У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ.

Український Червоний Хрест вислав до Міжнародного Червоного Хреста в Женеві такий меморіял:

Український Червоний Хрест сим дозволяє собі звернути увагу Міжнародного Червоного Хреста, як доглядача принципів гуманности і людскости, на події, які розгорнулись, у сучасну хвилю у Східній Галичині й надіслати в прилозі ті матеріяли, яких Міжнародній Червоний Хрест ще не має у своїм розпорядженню. Український Червоний Хрест уважає, що підносячи протест проти насильств, які творяться у Східній Галичині, він робить у повній згоді з основними принципами, покладеними в основу діяльности національних гуманітарних організацій, які входять у Міжнародній Червоний Хрест і які знайшли собі чудовий вираз у словах ґенерального секретаря Норвежського Червоного Хреста, який сказав на останній Міжнародній Конференції, що одно з головних завдань національних Т-в Червоного Хреста — се „намагатися зробити зрозумілими всім країнам і народам, що змагання між націями повинні розвязатися справедливістю, а не силою".

Четвертий рік уже тягнеться окупація Східної Галичини Польщею. Хоча по сен-жерменському договору суверенні права на Східну Галичину залишилися за державами-переможцями, одначе фактично за весь минулий період не зроблено ні одної спроби котролі польської окупації. На протязі цілих чотирох років тяглося безконтрольне господарюванне польської влади; крок за кроком польська влада нищила всі національні пориви і якіб то не було просвітки національної культури. Українські школи замикано, українські діячі йшли до вязниць без усякого розбору, лиш тому, що вони Українці. Йшли масові арешти українських учителів; инших висилано з Галичини до Польщі, а на їх місце приходили учителі Поляки. Деякий образ про стан української школи у Східній Галичині дають слідуючі цифри: польських університетів є 2, українського ні одного, польських ґімназій — 35, українських — 5, усього шкіл у Східній Галичині (в 1920-21) — 3802, з них польських — 1872, українських — 1930, тоді, як усього лише два роки тому польських було 1537, а українських 2612, (т. є, за два роки кількість українських шкіл зменшилась на 682).

Систематичне, вперте гнобленне Поляками всякого прояву національного почуття, всякого виявлення національної культури з одної сторони, вперта мовчанка цілого цівілізованого світа з другої довели до того, що за останні часи що-раз частійше українське населенне стихійно протестує проти польського пригноблення. Але разом із сим зміцнились і репресії польскої влади проти українського населення. Відбуваються масові арештовання. До якого апоґею дійшла вакханалія арештовань, видно зі залученого списку (додаток № 1 213 арештовань за 4 дні). Та се лиш незначна частина всіх переведених арештовань, більшість яких (особливо по селах) лишилась невідомою суспільности. Арештують усіх (по відомостям преси число арештованих за вересень-жовтень досягає 15.000 душ) старців та молоді, інтеліґенції та селянства. Вся Галичина залита карними загонами й жандармерією. Яскраву картину стану у Східній Галичині малює низче приведений витяг (одинокі рядки, що не викреслені цензурою) з отвертого листа „ґрупи українських діячів" („Свобода" ч. 9. з 8 XI, додаток № 1).

В останні часи се відношенне дійшло до остаточного напруження. Польська влада на протязі одного тижня зробила масові арешти по містах Східної Галичини, заповнюючи вязниці тисячами жертв: мущин і жінок, професорів, учителів і адвокатів, докторів, інжинірів, священиків, студентів, ремісників, робітників, міщан і селян — людей ріжного віку, навіть недорослу шкільну молодь. Арештованим не подається причин арешту; без усякого права тримають їх цілими тижнями без допиту в голоді й холоді; поліцаї, а також заряд вязниць, допускаються ріжних знущань над увязненими, навіть побоїв і пролиття крови, що потверджують зізнання тих, які бачили все те на власні очі.

Заарештовані, не маючи можности дочекатися слідства, уладжують голоідвки. Арештується людей цілком не причасних до політики (Петро Холодний — голова гуртка діячів українського мистецтва, Федір Дудко — письменник, Андрій Головка — театральний критик, поети Роман Купчинський, Василь Бобинський) і багато инших.

Арештовані голодують цілими ґрупами. В коломийській вязниці голодували студенти: Юрко Мелимук, Петро Демчук, Михайло Петруняк, Василь Бойчук, Дмитренко і Степан Савочка. Під час арештів польський комісар Ясевич наказував роздягати студентів до гола. При допиті їм приставляли до груди багнети й таким чином домагались признання. Заарештованих бють смертельно (студент Яцура).

Всі пересовані вище факти насильств польської окупаційної влади над українським населеннем Східної Галичини — лиш невелика частина фактів, які творяться день у день. А тих відомих і невідомих фактів є безліч.

Український Червоний Хрест має певність, що Міжнародній Червоний Хрест відгукнеться на стогони пригнобленого чотиріміліонового народу і своїми компетентними протестами в імя гуманности і людскости перед обличчем усього цілілізованого світа положить кінець його стражданням і утискам.

Як тимчасовий конкретний засіб Український Червоний Хрест запропонувавби негайну висилку до Галичини Спеціялвної Комісії Міжнародного Червоного Хреста, яка малаб допомогти Українцям, що томляться в тюрмах.

ПОВІДОМЛЕННЄ.

Отсим повідомляється членів і членкинь Товариства Помочи Письменникам, що піврічний мітинг відбудеться в суботу, дня 10. марця в Ганчака галі під ч. 839 С. Брод стр., точно о годині 7. вечером. Присутність всіх членів есть конечна з огляду на велике число листів від письменників і всяких просьб з ріжних закутин Европи. Тут всі члени мусять бути присутні, бо справи суть не малої ваги. Рівнож контрольна комісія здасть справозданне з діловодства. Рівнож повідомляється, що хто хотів би вступити до товариства, най запишеся прийшовши на мітинг. Вступ $2.00, а членські вкладки місячно по 25 цнт., на рік $3.

ЗА УРЯД ТОВ. П. П.:
І. Бородайкевич, предс.,
І. Масляк, касієр,
В. Гасій секретар.

ПРО КІЛЬКА НОВИХ КНИЖОК.

В отсій статті хочу звернути увагу читачів „Свободи" на кілька нових книжок, які видало українське видавництво „Українське Слово" в Берліні.

Найперше згадаю про велику наукову працю професора Українського Вільного Університету в Празі **Дмитра Дорошенка: „Славянський світ в минулому і сучасному"**

Автор сеї праці відомий в українській літературі з численних праць з української історії, історії української літератури й публіцистики. Відомий він також як політичний діяч. За російського тимчасового правительства (Керенського) був якийсь час губернатором тих частий Галичини й Буковини, які знаходилися під російською окупацією, потім був комісарем Української Центральної Ради в Чернигівській губернії а також був одержав місію скласти кабінет після першого уступлення Винниченка, в кінці за Гетьмана Скоропадського був якийсь час міністром заграничних справ.

Праця, про яку пишу, обнимає три томи.

В **першім** томі (стор. 239) крім передмови від видавництва й від автора і загальної статі „Славянське племя" говориться про Білорусів, Болгар. Великорусів. Кашубів і Лужицьких Сербів, в **другім** томі (стор. 258) про Поляків, Сербо-Хорватів, Словаків і Словінців, в **третім** томі (стор. 263) про Чехів і Українців. При кінці третього тому поміщений поіменний показчик до всіх трьох томів.

Кождий славянський нарід описаний таким способом, що автор подає його територію, статистику, історію й історію літератури, обнимаючи в тих розділах ціле життє й розвиток народу від найдавнійших часів до наших днів. Скрізь подана також література, з якої автор брав свої відомости і яка може читачеви послужити до дальших студій.

Цінність праці Дорошенка така очевидно, що не треба богато про се говорити. Додати тільки треба, що праця писана так легко й доступно, що кождий середно освічений читач може з неї користати.

Далі хочу звернути увагу на отсю книжку: **Струни**, антольогія української поезії від найдавнійших до нинішних часів, для вжитку школи й хати влаштував **Богдан Лепкий.**

Сей цінний вибір української поезії обнимає дві частини: **перша** частина (стор. 239) обнимає час від „Слова о полку Ігоревім" до Івана Франка, **друга** (стор. 296) від Івана Франка до найновійших часів.

В **першій** частині поміщені поезії отсих авторів: Слово о полку Ігоревім (у переспівах Лепкого, Мирного, Шевченка і Щурата), Народня пісня (всі роди українських народніх пісень від (найдавнійших часів), Іван Котляревський, Петро Артимовський Гулак, Левко Боровиковський, Євген Гребінка, Маркіян Шашкевич, Микола Устіянович, Яків Головацький, Панталеймон Куліш, Амросій Метлинський, Віктор Забіла, Михайло Петренко, Олександер Афанасієв-Чужбинський, Петро Кузьменко, Яків Щоголів, Осип Юрій Гординський-Федькович, Леонід Глібів, Степан Руданський, Василь Мова (Лиманський), Олександер Кониський, Микола Вербицький, Сидір Воробкевич (Данило Млака). Михайло Старицький.

В **другій** частині: Іван Франко, Петро Ніщинський, Панас Мирний, Марко Мурава, Іван Манджура, Олена Пчілка, Плятон Панченко, Володимир Навроцький, Володимир Масляк, Максим Славінський, Андрій Бобенко, Іляріон Грабович, Борис Грінченко, Микола Кузьменко, Уляна Кравченко, Михайло Бачинський, Климентина Попович-Боярська, Григорій Кернеренко, Марія Загірня, Мусій Конопенко, Одарка Романова, Володимир Самійленко, Сергій Шелухин, Дніпрова Чайка, Павло Грабовський, Іван Липа, Петро Залозний, Олександер Колесса, Осип Маковей, Микола Чернявський, Людмила Старицька-Черняхівська, Микола Філянський, Агафангел Кримський, Сильвестер Яричевський, Микола Вороний, Василь Щурат, Леся Українка, Теодот Галіп, Іван Стешенко, Спиридон Черкасенко, Олександер Козловський, Надія Кибальчич, Богдан Лепкий, Петро Карманський, Василь Пачовський, Олександер Олесь, Григорій Чупринка, Степан Чарнецький, Людмила Волошка, Іван Ганин Буцманюк, Олекса Коваленко, Пилип Капель-Городський, Іван Іванович Огієнко, Микита Шаповал, Христя Алчевська, Михайло Жук, Мирослав Капій, Остап Луцький, Марійка Підгірянка, Роман Купчинський, Павло Тичина, Олесь Бабій, В. Бобинський, Корнило Устіянович, Мелетій Кічура, Микола Голубець, Лев Лепкий.

При кождім авторі поданий короткий **життепис,** а також **потрети** деяких авторів.

З книжок на новочасні громадські теми заслугують на увагу:

Спомини утікача, Володимира Леонтовича. Автор, український письменник і громадянський діяч, перед революцією великоземельний власник, описує свої враження, як він тікав перед большевиками з місця на місце і в кінці опинився на чужині.

„Життє й відносини на Радянській Україні і „Голод на Україні", Іван Гарасимовича. Автор, перед війною один з провідників народнього учительства на Буковині, був на Україні ще з австрійською армією і опісля остав там довший час, також за радянської влади. Життя й відносини на Радянській Україні описує він по части з власного досвіду.

З поля повісти треба згадати отсі новини: Володимир Бирчак, **Василь Ростиславич,** історична повість у двох томах. —Володимир Леонтович. **Хроніка родини Гречок,** роман в шести частинах.

Крім нових авторів „Українське Слово" видає збірки творів найвизначнійших українських письменників: Доси видано твори Івана Котляревського, Тарава Шевченка, Панталеймона Куліша, Олекси Стороженка.

Отсе ті книжки, видані „У к р а ї н с ь к и м С л о в о м", на які я хотів звернути увагу читачів „Свободи". Для тих, що зацікавляться ними, подаю адресу видавництва: „Ukrainske Slowo", Berlin-Scheoneberg 1, Hauptstrasae 11, Germany. — З инших книжок видавництва, які вже вийшли або вийдуть, кождий сам зможе собі вибрати, що йому цікаве.

6. січня 1923.

Д-р Михайло Лозинський.

ПОЗІР! АНСОНІЯ, ДЕРБИ І ОКОЛИЦІ, ПОЗІР!

Заходом обєднаних Братств і Товариств в Ансонії і Дерби, Конн. відограється представленне під заг.

ДВІ ЖЕРТВИ ЗА ВІРНУ ЛЮБОВ

драма в 3-ох діях з 4. відслонами в гали Вархолика під ч. 158 Jeresy St., Ansonia, Conn.

В СУБОТУ, 10. МАРТА 1923

Початок о годині 7-мій вечер.

Вступ 34 ц., фед. текс 4 ц., стейт текс 2 ц. Разом 40 центів.

Товариші і Товаришки! Проситься вас всіх прибути на це гарне представленне, а тимсамим допоможете тим, котрі кладуть свої буйні голови за визволенне робітників і селян з окупаційних пазурів польської шляхти. Весь дохід призначений на політичних вязнів в Галичині зараз буде висланий впрост на призначене місце.

55-57 КОМІТЕТ.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДУ"

В ПАМЯТЬ ПОКІЙНОЇ РОЗАЛІЇ КАШТАНЮКОВОЇ

Місто вінця на могилу б. п. Розалії Каштанюкової ,надіслали дальше на Українську Бурсу в Новім Санчи (на Лемківщині) отсі добродії:

Др. Лука Мишуга, Вашінгтон. Д. К., 2 доляри; п. Гафія Бундзяк, Ню Гейвен, Конектикат, 1 доляра; А. Жубрид, Джерзи Сити, 1 дол.; Григорій Хлистун, Ню Йорк, 1 дол.; Павло Хлистун, Ню Йорк, 1 дол.; п. Петруневич, Ню Йорк, 1 дол.;

Сим разом поквітовується 7 долярів а з попередно поквітованими 55 долярами разом 62 долярів.

Хто хотівби ще причинитися до сеї самої збірки, зволить прислати свою жертву на адресу адміністрації „Свободи" в як найкоротшім часі.

ШІКАҐОВСЬКА УКРАЇНСЬКА ГРОМАДО!

Наука о відродженню українського народа буде викладатися що неділі від 10-ої до 12-ої години рано під числом 824 N. Robey St. на тему **„Український народ і його обєднанне"**
50,56,63

ROCHESTER, N. Y.
ВЕЛИКИЙ БАЗАР
Укр. гр.-кат. парохії св. Йосафата, 303 Hudson Ave., Rochester, N. Y.
КОЖДОГО ВЕЧЕРА
ВІД 3. ДО 11. МАРТА 1923
від 6.30 до 12-ої годин, в неділі від 3-ої до 12-ої.
Запрашається всіх до як найчисленнійшої участи. — КОМІТЕТ. 52,4,6

ВЯЧЕСЛАВ БУДЗИНОВСЬКИЙ.

ПЛАСТУН.

Оповіданне з життя запорожських збігців.

(24)

(Конець).

— Небіжчик дуже налягав на неї... нігде правди діти. Слухняна дитина може не годна була опертися вмираючому батькови. Чи ти дівчині говорив коли, що любиш її?

— Ніколи. Як я міг би зробити вам таку кривду?

— Вірю тобі, хлопче, вірю. І вірю, що ти годен усунутися нам з очий, щоби нас забути. Але се може не конче потрібне. Ганна повинна про все те знати. Вона буде знати і буде мати волю пійти своєю власною дорогою. Так... Дістане свою волю, хоч би мені мало серце тріснути... Отже ти не згадав їй про се ні словом? Вона також не сказала тобі, що про тебе думає?

— Ні одним словом... Ні я, ні вона... Але такому приятелеви, як ви, мушу сказати всьо... Скажу всьо і буде кінець. Якийсь час я дурився, що я їй не байдужий, що маю право надіятися. Ви знаєте, як молоді люди розуміють себе, або думають, що розуміються, хоч про такі річи не говорять з собою.

— Того я не знаю. Звідки дівчина може знати, що люблю її, як їй сего не скажуть мої власні уста? І навпаки.

— Отже вона сама сказала вам, що любить вас?

— Сказала. Сказала, що любить, як батька. Правда, раз говорила й се, що не може стати моєю жінкою, але її батько пояснив мені, що так зразу говорять всі дівчата; що колись говорила таксамо її мама. Отже я гадав, що всьо в порядку, коли потому сама сказала, що вийде за мене.

Хоч Бобренко шанував Голиму і доброжелав йому, його серце по тих словах живійше забило, в душі почув сильне вдоволенне. Не тому, щоби виринула іскорка надії, але тому, що в своїй безнадійности став свідомий бодай того, що й другий не почув солодких слів „люблю тебе"... без придачі „як батька".

— Скажи мені, — спитав Голима, — як то молоді розмовляють з собою, хоч не мелють язиками? І я вмію так розмовляти. Приміром, я не раз порозумівся з Асланом самими очима, коли небезпечно було язиком. Але то бувало на засідках, або коли ми оба впали в засідку. Щоби дівчата знали штуку висказувати свої думки без язика, я не чув. Я досить довго був разом з Ганною, але вона як мала сказати мені що, то сказала устами, голосно і просто до очий.

— Буває, що один погляд дівчини, але тоді, коли вона гадає, що ви на неї не дивитеся, скаже вам більше, ніж півгодинна голосна балачка... І скаже... щирійше. Що про вас думає, або що до вас чує, ще щирійше, ніж слова, виявить дрож її тіла, коли ви случайно доторкнетеся її руки, або вона вашої... Як уста дівчини мовчать, або говорять що инше, ніж ті знаки німої мови, то в німій мові є більша правда, ніж в устах... Але... я дурився і тепер спокутую.

— Хлопче! — Голима закінчив розмову. — Тепер мусимо обговорити похорон і відїзд. Як вже зарядимо все що треба в сих справах, ще будемо мати час поговорити про Ганну. Сю справу я мушу добре розважити, бо отаман зробив мене опікуном дівчини. Опікуном! Розумієш?

Горбей поховали на середині острова і на високій могилі поставили дубовий хрест. Голима сказав, що нарік привезе хрест камінний. Останки куріня, отаманську хату і башту спалили. В башті згоріла також решта запасу, яка не могла поміститися на лодках і на кораблях. Відплисти мали смерком. Москалі і два Татари Кутлумамета з його мамою могли відплисти аж тоді, коли спорудять сплави, бо човнів Запорожці не лишали їм ніяких. Що ліпші човни попричіпали до корабля, решту порубали.

Перед вечером вже всьо було заладоване. Всі, що мали відїхати, вже були на кораблі, з винятком Ганни, Голими і Бобренка. Вони ще задержалися при могилі Горбея. Нарешті й вони звернулися в сторону, де стояв корабель і де на них ждала послідна лодка. Коли зайшли на край поляни, Голима, що йшов між Ганною і Бобренком, поклав одну руку на її рамя, другу на рамя Бобренка.

— Сядьте на сій колоді, — сказав і сам сів. — Мені лежить щось важке на душі. Саме тепер пора струсити се, як се можливе. Сідай Ганна, сідай козаче. Нехай влекшу мому серцю, може й совісти, поки ще маю силу зробити се.

Обоє сіли здивовані, не розуміючи його. Бо як Ганні так і Бобренкови видалось не можливим, щоби совість Голими була обтяжена.

— Дівчино, — Голима зачав наново. — Ми мусимо отверто поговорити з собою. Нехай тебе не жахає мій гробовий голос. Я силкуюся говорити весело і жваво, але не людська сила завернути в гору воду ріки... Дівчиною, ти знаєш, що небіжчик, твій батько перед своєю смертю зарядив, щоби ми звінчалися, жили з собою і любили себе, як довго буде божа воля лишити нас на земли; ну, і потому...

Ганна поблідла, але відповіла спокійно:

— Так було, дорогий приятелю. Таке було бажанне батька. Я думаю, що ціле, для вашого добра посвячене життє не здужає винагородити вас за все те, що ви для нас зробили.

— Я гадаю, Ганно, що муж і жінка повинні бути сильнійшими путами, ніж такими почуванями звязані. Ти для мене не зробила нічого, а про те ціле моє серце тягне мене до тебе. Отже мені бачиться, що се привязанне повинно мати инше жерело, ніж ратунок від ворожої кулі, з Татарського ясиру.

— Чи не ліпше було би, як би ми сю розмову відклали? — сказала, дрожачи цілим тілом. — Ми не самі. Третому не дуже мило бути при обговорюванню родинних справ, котрі його нічо не обходять.

— Саме тому, що ми не самі; саме тому, що з нами сей козак, хотів би я сю справу обговорити. Твій батько пер до того, щоби ми побралися. Але тоді, коли ти батькови прирекла вийти за мене, була, як правники кажуть, одна обставина, про котру ти нічого не знала. Моя совість каже мені виявити тобі се, заки западе клямка.

— Не розумію вас. Як гадаєте, що ся розмова конечна, то говоріть яснійше.

— Добре... Ганно! Мене морочить питанне, чи тоді, коли ти рішилася сповнити бажанне твого батька... чи тоді тобі було відоме, як до тебе бє серце Бобренка?

— Климе!

Ганна побіліла як стіна, Бобренко сховав лише в долонях.

— Я говорив з хлопцем, — Голима тягнув дальше. — Як його сни, його почування ,його бажання порівнаю з моїми, то боюся, що ми оба думаємо про тебе заоднаково, щоби бути оба щасливими.

— Климе! Ти забув, ти повинен нагадати собі, що ми заручені! — сказала остро, але ледви чутно.

Голима або не дочув, або не зрозумів.

— Що?

— Забуваєш, що ми маємо звінчатися, отже такі питання не намісци і болючі.

— Всьо на місци, Ганно, і всьо слушне, що веде до доброї злагоди і до щирого порозуміння, хоч воно для мене, як кажеш, болюче. Отже Ганно, як би ти була знала, що Бобренко так про тебе думає, чи ти була би згодилася стати жінкою старого і не почесного, як я?

— На що сі страшні допити, Климе? До чого вони доведуть? Бобренкови не в голові таке; він нічого не говорить, нічого не думає.

— Ганно! — вихопилося з уст Бобренка, що сидів як на грани.

Ганна скрила лице в долонях. Вони оба сиділи неначе два, загоряча спіймані на злочині, котрий може знівечити щастє їх спільного добродія.

— Треба нам якось вилізти з тої матні, в яку нас загнав небіжчик отаман і яку я ще більше замотав, — Голима зачав наново. — Питаю тебе ще раз, Ганно... як би ти була знала, що Бобренко тебе таксамо любить як я, або ще більше!!. хоч се мабуть немислиме; що він з тобою і про тебе говорить в снах; що цілував би сліди твоїх стіп; що забуває про всі втіхи свого козачого ремесла, щоби тільки про тебе думати, твою красу подивляти, твому голосови прислухуватися... Чи ти була би згодилася стати моєю жінкою?

Ганні кров ударила до лиця. На хвилину відоймила руки і глянула на Бобренка, неначе щоби допевнитися, чи Голима правду каже. Сей короткий погляд виявив їй цілу правду. Вона назад закрила лице.

— Передумай справу, — Голима зачав наново. — Бо то не що будь вийти за одного, коли думки линуть до иншого. Бобренко любить тебе таксамо, як я. Встань і вибирай. Твій батько зробив мене твоїм опікуном, не тираном. Я прирік йому бути тобі не лиш мужом, але й батьком. Але жаден добрий батько, хоч би лише наказний, не буде доньки силувати. Вибір між двома однако чесними лишить їй самій. Скажи свою думку так, як би тебе питав не Клим Голима, але сам Олекса Горбей.

— Щож ви хочете від мене? — спитала. — Чи я те прирекла батькови іти сліпо за вашими бажаннями?

— Отже моє бажанне таке: Тут стоїмо ми оба. Знаєш мене, знаєш його. Знаєш, що я тебе люблю і що він любить тебе. Знаєш, що я тобі можу дати і як він зможе обезпечити тебе і твої діти, як дасть Бог. У всім тім може я маю перевагу над ним. Але ти знаєш також, яка ріжниця між моїм віком і його; між моїм виглядом і його; між моїм вихованнєм і його; між моїми привичками, з котрими не розстануся і його. У всіх тих пунктах боюся, не одолію його, не остоюся проти него... Тепер... вибирай!

Голима відступив пару кроків і станув під деревом, спершися об него плечима.

— Чому ви таїлися? — Ганна спитала Бобренка, але дуже несміло.

Він не відповідав. Сидів біля неї блідий як смерть.

Голима приступив назад до них.

— Ти не чув її питання? Не розумів його? Я розумів дуже добре... Я говорив отаманови, що я застарий для Ганни, занеокресаний, невіжа; але він хотів ліпше знати і помилився.

Голима відвернувся, бо по його лици покотилися слези. Коли назад обернувся до них, вони відскочили від себе. Ганна приступила до него і поцілувала в руку.

— Так? Його цілуєш в уста, мене лише в руку?! — спитав регочучися.

Ганна обіймила його за шию і поцілувала в уста. Він її в чоло.

— Тепер, доню, ходи. Ще дві, три години будемо в купі.

Пішли до затону, де на них ждала лодка, котра їх підвезла до корабля. З сіти Великого Луга виплили на Дніпро. Там Голима попращався з всіма. Зійшов у лодку і пустився попід беріг аж до того місця, в котрім сів був на лодку з Антоном Горбеєм. Почимчикував до него. Бобренко завіз свою Ганну щасливо на Дунай.

—o—

ДО ЧОРНОБРИВИХ.

А деж бо ви, чорнобраві,
Дівчата вродливі?
Покажіть но своїй Неньці,
Що і ви зичливі!

Ох, гарний ти, чорнобрива,
Голосочок маєш,
Лиш не гарну, чорнобрива,
Ти пісню співаєш.

Співаєш ти як без серця:
Козаче, соколе!
Чи це знаєш, що козак твій
Сидить у неволи?

Як у твоїм, чорнобрива,
Серцю любви досить,
Чи не чуєш, брат ратунку
У кайданах просить?

Елленвіл, Па., 14. лютого, 1923.

Лев Хома.

ВЕЛИКІ ДЕРЕВА В КАЛІФОРНІЇ

Так звані „великі дерева" в Каліфорнії помітні не тільки тим, що вони справді найбільші на світі, а й тим, що вони найстарші між усіми деревами. І рід їх найстарший і вони самі, останні Могикане свого роду, пережили такий вік, якого не судилось дожити ніякому иншому живому творінню. Колись, ще перед ледовим періодом на землі, та порода" секвой великанів" (секвой ґіґанті) густо-росла всюди в Европі і в Азії, та тепер її послідних нащатків можна здибати ще-тільки в десяти невеликих гайках на західнім боці гір Сієра Невада в Каліфорнії. Очивидно не треба думати, що сами ті дерева, які достояли ще до сеґодня, пережили і „запамятали" ледовий період. Та якби в їх память була, то таки булоб що памятати. Деякі з їх росли вже в той час, коли ще й піраміди не почались будуватись на египетській пустині. Тисячі пережили — правда, на другім кінци світа — всю історію Греції та Риму і в той час, як Ісус Христос ходив по світі, шуміли собі з вітром так само як і тепер шумлять.

Ті старовинні дерева є й найбільші, хоч і не найвищі на світі. В Австралії є порода евкаліптів вищих на зріст, та далеко не таких могутних і розлогих. В повнім зрості каліфорнійська секвоя доростає до 275 стіп висоти і до яких 25 стіп в прорізі. Та й вищі і крепші великани. Одно з найкрепших, зрубане вже кількадесять літ тому, було високе на 302 стіп і широке "в поясі" на 96 стіп. Дерево зрубано шість стіп понад землею і на пни може вигідно танцювати сорок осіб а той й більше. Найвище з тих дерев, що ще устоялись має 325 стіп висоти, найгрубші більше як 36 стіп в прорізі; треба двайцять людей, щоб його обняти простягнутими руками. Вік найстарших дерев облічують на поверх 4,000 літ. Двайцять літ треба, щоб дерево погрубло на один инч.

Секвоя є дерево чатинне, та з тої породи чатинних дерев, яке, як було сказано, вже вигибло. Загальний вид дерева правильний і симетричний. Могутний пень підіймається прямо в гору до сто або й стопятьдесять стіп, понад верхинайвищих лісових дерев, і щойно на тій висоті виростають з його на всі сторони кремезні галузи. Чатинне густе та дуже буйне. Дерево легке, мягке та дуже міцне і витревале. Звалені пні і відломані галузи лежали цілими століттями не гниючи і майже без сліду зміни. Живі дерева дуже здорові і якби не огень та людська рука, то здається рослиби ще віки вічні. На жаль тільки один лісок з тими великими деревами є урядом хоронений від вирубу. Решта є в приватних руках, богато вже вирубано і богатьом загрожує сокира.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

АСТОРІЯ, Л. АЙ., Н. Й. Бр. св. о. Николая, від. 5, повідомляє всіх своїх членів, що місячний мітинґ відбудеться 10. марта 1923 під ч. 819 Друга Евнія. На порядку нарад є важні справи до полагодження. Проситься прийти точно о годині 7. вечером і полагодити, так щоби невідкладати від одного місяця до другого. Члени, котрі мають незаплачені вкладки за два місяці, нехай являться на мітинґ, бо если не заплатять на сім мітинґу, будуть суспендовані. Члени, котрі записались платити народний податок, проситься принести на мітинґ. — А. Климишин, предс.; П. Коцан, секр.

ДІТРОЙТ, МИШ. Тов. Запорожська Січ, від. 75 повідомляє, що чвертьрічний мітинґ відбудеться о 4. годині попол. в неділю, 11. марта в незалежній гали під ч. 6541 Денис ул. На порядку нарад важні справи до полагодження і звіт уряду за перший квартал за рік 1923. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — А. Комаринський, предс.; С. Франків, секр.

ГЕМТРЕМК, МИШ. Тов. ім. М. Січинського, від. 146, повідомляє, що мітинґ відбудеться о 2. годині пополудни в неділю, 11. марта в гали Укр. Хати під ч. 2240 Ґрейлінґ ул. Проситься всіх членів прийти на мітинґ, бо є дуже важні справи до полагодження. — І. Явний, предс.; П. Гищук, секр.

ВУДГЕЙВЕН, Л. АЙ., Н. Й. Місячні збори тов. Вільна Україна, від. 200 відбудуться в неділю, 11. марця, в тім самім часі і в тій самій гали як завсігди. Просимо всіх членів явитись на мітинґу, понеже маємо богато справ неполагоджених з минувшого мітинґу. Заразом подається до відома, що хто хотівби приступити ще до нашої запомогової орґанізації, нехай явиться на нашім мітинґу, сей раз ще без оплати вступного. Користайте з нагоди. Члени! Кого знаєте що ще не стоїть в нашій орґанізації, запросіть його на наш мітинґ, з тимсамим зробите велике народне добро і цміниться наш відділ. Минувшого місяця прийшло десять нових, нехайже і сего місяця буде більше як десять, бо „в громаді сила". — Д. Великанович, предс.; В. Цісик, секр.

ОБУРН, Н. Й. Тов. Запорожська Січ, від. 283 повідомляє, що квартальний мітинґ відбудеться дня 11. марта 1923 р. Проситься всіх членів явитись точно на 2. годину. Мітинґ відбудеться в гали церковній. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. Проситься контрольорів аби сконтролювали книжки і представили членам на мітинґу справоздання з 3-ох місяців. Таксамо проситься тих, котрі ще не стоять в У. Н. Союзі, щоби вступали, бо У. Н. Союз є найбільша українська орґанізація. — М. Денеґа, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. Тов. Мир, від. 324, повідомляє, що чвертьрічний мітинґ відбудеться о 3. годині пополудни в неділю, 11. марта в гали Укр. Громади під ч. 2309 Фермонт Евеню. На порядку нарад справоздання контрольорів і справоздання з балю. — Н. Самбір, предс.; І. Слободзян, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Тов. Сокіл, від. 336 повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 11. марта о годині 1. пополудни в Укр. Нар. Домі при Вест 14-ій ул. Проситься прийти на сі збори, бо суть дуже важні справи до полагодження. — Т. Федорчак, рек. секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Запорожська Січ, від. 367 повідомляє, що надзвичайний мітинґ відбудеться о годині 1.30 пополудни в неділю, 11. марта в церковній гали під ч. 303 Гудсон Евеню. Проситься всіх членів явитись і виповнити вкладки. — А. Бабій, пр.; М. Антонів, секр.

ГЕМТРЕМК, МИШ. Тов. ім. М. Шашкевича, від. 94, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться 11. марта о годині 12.30 пополудни в Укр. Хаті під ч. 2240 Ґрейлінґ ул. Обовязком кождого члена прийти на час, бо є важні справи до полагодження. Заразом звертається увагу тим ченам, котрі не все на зборах і не платять вкладки але і не знають яка ухвала запала на зборах, а прийдуть і нарікають що нічого не знали. Пора зрозуміти і приходити кождий місяць, а тоді будете знати за усі ухвали. — А. Патра, предс.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ. Тов. Запорожська Січ, від. 3 повідомляє, що чвертьрічний мітинґ відбудеться о годині 7.30 вечером в суботу, 10. марта в гали церковній. На порядку нарад суть важні справи до поагодження, а урядники здадуть справоздання зі своєї діяльности. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — М. Сухорський, предс.; О. Нагірний, секр.

ВЕСТ ПУЛМАН, ІЛЛ. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 243 повідомляє своїх членів, що квартальний мітинґ відбудеться о годині 7.30 вечером в суботу, 10. марця в парафіяльній гали при 122. і Парнел ул. Есть богато справ до полагодження а контрольори здадуть обрахунок з 3-ох місяців. Член неявившийся заплатить кару після статута.— В. Тупиця, голова; В. Гаврищків, секр.

ШИКАҐО, ІЛЛ. Бр. св. Стефана, від. 221 буде мати мітинґ в неділю, дня 11. марта зараз по Службі Божій в гали церковний при Оклей і Райс. Проситься усіх членів явитись на сей мітинґ і виповнити свій обовязок. Також є важні справи до вирішення. — М. Беряк, голова; Я. Бас, кас.; П. Лучків, секр.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ